

Ernest Klajn

PRVI IGRAČ NA POTEZU

Preveo
Goran Skrobonja

Laguna

Naslov originala

Ernest Cline

READY PLAYER ONE

Copyright © 2011 by Dark All Day, Inc.

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Suzanu i Libi
*Zato što ne postoji mapa mesta
na koje smo se zaputili.*

Svi moji vršnjaci pamte gde su se nalazili i šta su radili kada su prvi put čuli za takmičenje. Ja sam sedeo u svom skrovištu i gledao crtače kada je bilten s vestima prekinuo moj video-prijem, s objavom da je Džejms Halidej umro prethodne noći.

Čuo sam ja već za Halideja, naravno. Kao i svako drugi. On je bio dizajner video-igara odgovoran za stvaranje *Oaze*, ogromne onlajn igre za više igrača koja je postepeno evoluirala u virtuelnu stvarnost na globalnoj mreži i najveći deo čovečanstva sada ju je svakodnevno koristio. Zahvaljujući nečuvenom uspehu *Oaze*, Halidej je postao jedan od najbogatijih ljudi sveta.

Isprva nisam mogao da shvatim zbog čega su se mediji toliko uzбудili zbog milijarderove smrti. Na kraju krajeva, ljudi na planeti Zemlji imali su drugih briga. Trajnu energetska krizu. Katastrofalne klimatske promene. Sveopštu glad, siromaštvo i bolesti. Pet-šest ratova. Znao već: „psi i mačke žive zajedno... masovna histerija!“ Najnovije vesti obično nisu prekidaile ljudima interaktivne sitkome i sapunice, osim ako se ne bi dogodilo nešto zaista značajno. Na primer, epidemija nekog novog smrtonosnog virusa, ili nestanak još jednog velikog grada u pečurkastom oblaku. Takve krupne stvari. Koliko god Halidej bio slavan, njegova smrt je mogla da zauzme samo kratak segment u večernjim vestima,

kako bi prljave mase mogle da zavrte glavom od zavisti na objavu spikera o skaredno velikoj količini novca koja će se razdeliti bogataševim naslednicima.

Ali u tome i jeste bila fora. Džejms Halidej nije imao naslednika.

On je bio šezdesetsedmogodišnji neženja, bez živih rođaka i, po svemu sudeći, bez ijednog prijatelja. Poslednjih petnaest godina života proveo je u samonametnutoj izolaciji, i za to vreme je – ako je bilo verovati glasinama – potpuno poludeo.

Zato se vest koja je tog januarskog jutra naterala sve žive da zinu od čuda, vest zbog koje su se svi od Toronta do Tokija neviđeno uzбудili, ticala sadržine Halidejeve poslednje volje i testamenta, kao i sudbine njegovog ogromnog bogatstva.

Halidej je pripremio kratku video-poruku, zajedno s uputstvom da se ona preda svetskim medijima kad bude umro. Takođe je uredio da se kopija tog snimka istog jutra elektronskom poštom pošalje svakom korisniku *Oaze*. Još se sećam kako sam čuo poznate elektronske zvončice kad je video stigao u moj inboks, samo nekoliko sekundi pošto sam odgledao taj prvi bilten s vestima.

Njegova video-poruka bila je zapravo pedantno pripremljen kratki film s naslovom *Anorakova pozivnica*. Čuven po ekscentričnosti, Halidej je čitavog života bio opsednut osamdesetim godinama dvadesetog veka, decenijom u kojoj je on bio tinejdžer, a *Anorakova pozivnica* bila je nabijena opskurnim referencama na pop kulturu osamdesetih, i kada sam film prvi put odgledao, gotovo ništa od svega toga nisam prepoznao.

Ceo video bio je nešto duži od pet minuta, a u danima i nedeljama koje su usledile, postaće to najpomnije proučavani filmić u istoriji, prevazići će čak i Zapruderov film po posvećenoj količini mukotrpne analize svakog kadra. Cela moja generacija s vremenom je naučila napamet svaki sekund Halidejeve poruke.

* * *

Anorakova pozivnica počinje zvukom truba, uvodom u staru pesmu po imenu „Žurka kod mrtvaca“.

Pesma svira uz tamni ekran prvih nekoliko sekundi, dok se trubama ne pridruži gitara, kada se pojavi Halidej. Ali on nije šezdesetsedmogodišnjak, iznuren vremenom i bolešću. Izgleda isto onako kao što je izgledao na naslovnoj strani časopisa *Tajm* još 2014, visok, mršav, zdrav muškarac koji tek što je navršio četrdesetu, neuredne kose, sa prepoznatljivim naočarima s rožnatim okvirom. Na sebi ima i istu odeću koju je imao na fotografiji koja je završila na naslovnici *Tajma*: izbledele farmerke i staru majicu sa Svemirskim osvajačima.

Halidej je na srednjoškolskoj igranci koja se održava u prostranoj sali za fizičko. Okružen je tinejdžerima čija odeća, frizure i plesni pokreti ukazuju na period poznih osamdesetih godina dvadesetog veka.* Halidej takođe pleše – niko ga nikada nije video da to radi u stvarnom životu. Ceri se kao manijak, obrće se na peti u brzim krugovima, njiše rukama i glavom u ritmu pesme i besprekorno izvodi nekoliko klasičnih plesnih pokreta iz osamdesetih. Ali Halidej nema plesnu partnerku. Što bi se reklo, igra sam sa sobom.

Nakratko se pojavljuje nekoliko redova teksta u donjem levom uglu ekrana, gde se navode ime benda, diskografska kuća i godina objavljivanja, kao da je to neki stari muzički spot koji se emituje na MTV-u: Oingo Boingo, „Žurka kod mrtvaca“, *MCA Records*, 1985.

Kad krenu stihovi, Halidej počne da pomera usne i prati ih, kružeći i dalje: „Picnuo sam se, a nemam gde da odem. Hodam dok mi mrtvac viri preko ramena. Ne beži, ja sam to...“

On najednom prestane da igra i izvede rukom pokret kao da nešto seče, ućutkavši muziku. U istom trenutku, plesači i sala za fizičko iza njega nestanu i scena se najednom promeni.

* Pažljiva analiza ove scene otkriva da su svi tinejdžeri iza Halideja zapravo statisti iz raznih omladinskih filmova Džona Hjuza koji su digitalno bili isečeni i nalepljeni u video.

Halidej sada stoji ispred pogrebnog zavoda, kraj otvorenog sanduka.* U sanduku leži drugi, mnogo stariji Halidej, čije je telo ispijeno i uništeno rakom. Na očnim kapcima su mu sjajni novčići od po četvrt dolara.**

Mlađi Halidej zuri u leš svoje starije verzije tobože tužno, a onda se okreće kako bi se obratio ožalošćenom skupu.*** Halidej pucne prstima i u desnoj ruci mu se pojavi svitak. On ga teatralno razmota i ovaj se odvija na pod i duž prolaza koji se pruža ispred njega. Okrene se pravo prema gledaocu razbivši scensku iluziju i obrati mu se direktno, započevši s čitanjem.

„Ja, Džejsms Donovan Halidej, pri zdravoj pameti i dobrog pamćenja, ovim sačinjavam, objavljujem i izjavljujem ovaj dokument kao moju poslednju volju i testament, čime opozivam sve oporuke i njihove izmene koje sam ikada ranije mogao sačiniti...“ Nastavlja da čita, sve brže, drlja po još nekoliko pasusa pravnčkih fraza, sve dok ne počne da govori toliko brzo da se reči ne razumeju. Onda naglo prestane. „Ma nema veze“, kaže. „Sve i da čitam ovom brzinom, to bi potrajalo mesec dana. Žao mi je što moram da kažem kako nemam na raspolaganju toliko vremena.“ Ispušta svitak i ovaj iščezava u pljusku zlatne prašine. „Da vam samo ispričam ono najvažnije.“

Pogrebni zavod nestaje, i prizor se ponovo menja. Halidej sada stoji ispred vrata ogromnog sefa u banci. „Cela moja imovina, uključujući i kontrolni paket akcija u mojoj kompaniji *Sistemi društvenih simulacija*, biće prebačena na depozitni račun gde će

* Njegovo okruženje je zapravo scena iz filma *Sestre Heder* snimljenog 1989. Izgleda da je Halidej digitalno rekonstruisao scenografiju pogrebnog zavoda i onda sebe ubacio u nju.

** Analiza snimka u visokoj rezoluciji otkriva da su oba novčića bila iskovana 1984. godine.

*** Ožalošćeni su zapravo sve glumci i statisti iz iste scene sahrane u filmu *Sestre Heder*. Vinona Rajder i Kristijan Slejter se jasno vide u publici, kako sede blizu poslednjeg reda.

ostati sve dok se ne ispuni jedan jedini uslov koji sam naveo u svom testamentu. Prvi pojedinac koji bude ispunio taj uslov naslediće celo moje bogatstvo, koje se trenutno procenjuje na više od dvesta četrdeset milijardi dolara.“

Vrata sefa se otvaraju i Halidej ulazi. Unutrašnjost sefa je ogromna, i tamo su nepregledne gomile zlatnih poluga, velike otprilike kao prostrana kuća. „Evo kinte koju nudim svima“, kaže Halidej sa širokim kežom. „Šta ima veze. Ionako ne mogu to poneti sa sobom, je li tako?“

Halidej se naslanja na gomilu zlatnih poluga i kamera mu hvata lice u krupnom planu. „E sad, siguran sam da se pitate šta to morate da uradite kako biste se dočepali ovolike love? Pa, deco, još malo strpljenja. Samo što nisam došao do toga...“ Zastaje dramatično, izraz lica mu se menja u izraz deteta koje se sprema da otkrije neku veoma veliku tajnu.

Halidej ponovo pucne prstima i sef iščezne. U istom trenutku Halidej se smanji i preobrazi u dečaćića u smeđim somotskim pantalonama i izbledelej majici sa natpisom *Mapet šou*.* Mladi Halidej stoji u pretrpanoj dnevnoj sobi sa tamnonarandžastim tepihom, zidovima obloženim drvenim panelima i kičastom dekoracijom iz poznih sedamdesetih. Televizor zenit, ekrana s dijagonalom od 54 centimetra nalazi se u blizini, a u njega je uključena igračka konzola atari 2600.

„Ovo je bio moj prvi sistem za video-igre“, kaže Halidej, sada dečjim glasom. „Atari 2600. Dobio sam ga za Božić 1979.“ On sedne ispred atarija, uzme džojstik i započne igru. „Ovo sam najviše voleo da igram“, kaže i klimne glavom prema TV ekranu, gde jedan kvadratić putuje kroz niz jednostavnih lavirinata. „Naziv igre bio je *Pustolovina*. Kao i mnoge druge rane video-igre, *Pustolovinu* je dizajnirao i programirao samo jedan čovek. Ali u to doba *Atari*

* Halidej sada izgleda baš kao na školskoj fotografiji snimljenoj 1980, kad mu je bilo osam godina.

je odbijao da navodi imena svojih programera, pa se tako ime tvorca igre nikada nije pojavljivalo na pakovanju.“ Na TV ekranu vidimo kako Halidej mačem ubija crvenog zmaja, premda zbog grube grafike i niske rezolucije te igre to više liči na kvadratić koji zabada strelu u izobličenu patku.

„I tako je lik koji je stvorio *Pustolovinu*, čovek po imenu Voren Robinet, odlučio da sakrije svoje ime u samoj igri. Sakrio je ključ u jednom lavirintu koji se u igri pojavljuje. Ako pronađete taj ključ, malu sivu tačku veličine jednog piksela, možete ga upotrebiti za ulazak u tajnu prostoriju gde je Robinet sakrio svoje ime.“ Na TV-u, Halidej vodi svog protagonistu u obliku kvadratića tako da uđe u tajnu prostoriju, gde se u središtu ekrana pojavljuju reči **AUTOR VOREN ROBINET**.

„Ovo je“, kaže Halidej dok pokazuje na ekran s iskrenim poštovanjem, „bilo prvo uskršnje jaje u nekoj video-igri. Robinet ga je sakrio u kodu svoje igre a da za to nikom živom nije rekao, i *Atari* je proizveo i otpremio *Pustolovinu* širom sveta ne znajući za tajnu sobu. Saznali su za postojanje uskršnjeg jajeta tek nekoliko meseci kasnije, kad su deca širom sveta počela da ga otkrivaju. Ja sam bio jedno od te dece, i kada sam prvi put pronašao Robinetovo uskršnje jaje, doživeo sam najžešće igračko iskustvo u životu.“

Mladi Halidej ostavlja džojstik i ustaje. Pritom dnevna soba izbledi, a prizor se ponovo promeni. Halidej sada stoji u sumračnoj pećini, gde svetlost nevidljivih baklji poigrava na vlažnim zidovima. U istom trenutku Halidejev izgled se ponovo menja i on se preinačava u svog slavnog avatara iz *Oaze*, Anoraka – visokog čarobnjaka zaogrnutog plaštom s malo lepšom verzijom lica odra-slog Halideja (bez naočara). Anorak na sebi ima karakterističnu crnu odoru, s avatarovim amblemom (krupnim krasnopisnim slovom „A“) izvezenim na oba rukava.

„Pre nego što sam umro“, kaže Anorak, mnogo dubljim glasom, „stvorio sam sopstveno uskršnje jaje i sakrio ga negde u svojoj

najpopularnijoj video-igri – u *Oazi*. Prva osoba koja pronađe moje uskršnje jaje naslediće celo moje bogatstvo.“

Nova dramatična stanka.

„Jaje je dobro sakriveno. Nisam ga tek tako ostavio da leži negde ispod nekog kamena. Mislim da bi se moglo reći kako je zaključano u sefu zakopanom u tajnoj prostoriji usred lavirinta smeštenog“ – tu on podigne ruku i kucne se po desnoj slepoočnici – „ovde.

Ali ne brinite, ostavio sam unaokolo dovoljno tragova da svako može da krene. A evo prvog od njih.“ Anorak načini grandiozan pokret desnom rukom i pojave se tri ključa, pa počnu polako da se okreću pred njim u vazduhu. Izgledaju kao da su načinjeni od bakra, žada i providnog kristala. Dok se ključevi i dalje okreću, Anorak deklamuje deo pesme, i dok izgovara svaki stih, on se pojavljuje nakratko u plamenim titlovima u dnu ekrana:

*Tri skrivena ključa tri tajne kapije otvaraju
Ko god u njih zaluta težak će ispit da polaže
Oni dovoljno vešti i hrabri da ih savladaju
Dočekaće da im se na Kraju nagrada ukaže*

Kada završi, ključevi od žada i kristala nestanu, tako da ostane samo onaj od bakra, koji sada visi o lančiću Anoraku oko vrata.

Kamera sledi Anoraka dok se on okreće i polazi dublje u mračnu pećinu. Nekoliko sekundi kasnije on stiže do masivnih dvokrilnih drvenih vrata uglavljenih u stenoviti pećinski zid. Ta vrata su okovana čelikom, a na površinama su izrezbareni štitovi i zmajevi. „Nisam mogao da testiram ovu igru, pa se zato brinem da nisam možda isuviše dobro sakrio svoje uskršnje jaje. Da nije možda suviše teško doći do njega. Nisam siguran. Ako je tako, sada je prekasno da išta menjam. Pa, videćemo valjda.“

Anorak naglo otvori dvokrilna vrata i otkrije ogromnu prostoriju s blagom punu hrpa svetlucahivih zlatnika i pehara optočenih

draguljima.* Onda kroči u prolaz i okrene se prema gledaocu, raširivši ruke kako bi zadržao otvorene džinovske vratnice.**

„Dakle, da ne dužimo više“, objavljuje Anorak, „neka lov na Halidejevo uskršnje jaje počne!“ Potom nestane u blesku svetlosti i ostavi gledaoca da zuri kroz otvorena vrata u svetlucave hrpe blaga koje leže iza njih.

Onda se ekran postepeno zacrni.

Na kraju spota Halidej je dao i link za svoj lični veb-sajt, koji se drastično promenio onog jutra kada je umro. Duže od decenije tamo je stajala samo kratka animacija u beskrajnoj petlji koja je prikazivala njegovog avatara Anoraka kako sedi u srednjovekovnoj biblioteci, zguren iznad izbraždanog radnog stola, meša napitke i proučava prašnjave knjige s čarolijama, dok se na zidu iza njega vidi velika slika crnog zmaja.

Ali sada animacije više nije bilo, a na njenom mestu je bila lista s najboljim rezultatima nalik na one koje su se pojavljivale u starim video-igrama što su radile kad se u njih ubaci novčić. Lista je sadržala deset numerisanih mesta, a na svakom su se videli inicijali DŽDH – Džejms Donovan Halidej – posle čega je stajao rezultat od šest nula. Ta lista s najboljim rezultatima ubrzo je postala poznata pod nazivom „Tabela rezultata“.

Odmah ispod Tabele s rezultatima bila je ikona koja je izgledala kao knjižica u kožnom povezu, od koje je link vodio do primerka

* Analiza otkriva desetine neobičnih predmeta skrivenih među hrpama blaga, posebno: nekoliko ranih kućnih računara (jedan epl IIe, jedan komodor 64, atari 800XL i TRS-80 kolor kompjuter 2), desetine kontrolera video-igara za raznorazne igračke sisteme, i stotine višestranih kockica nalik na one koje su se koristile u starim stonim rolplejing igrama.

** Zamrznuti kadar s ovim scenom izgleda gotovo istovetno kao slika Džefa Islija koja se pojavila na koricama *Vodiča za gospodara tamnice*, knjige sa pravilima za igru *Tamnice i zmajevi* objavljene 1983.

Anorakovog almanaha za besplatno učitavanje s mreže, zbirke stotina i stotina Halidejevih dnevničkih zapisa bez datuma. *Almanah* je imao više od hiljadu strana, ali u njemu je bilo malo pojedinosti o Halidejevom ličnom životu ili svakodnevnim aktivnostima. Većina zapisa sadržala je zapažanja njegovog toka svesti u vezi s različitim klasičnim video-igrama, naučnofantastičnim i fantazijskim romanima, filmovima, stripovima i pop kulturom iz osamdesetih, zajedno sa duhovitim i oštrim kritikama svega i svačega, od organizovane veroispovesti do dijetalnih bezalkoholnih pića.

Lov, kako je takmičenje kasnije postalo poznato, ubrzo je sebi probio put u globalnu kulturu. Poput dobitka na lutriji, pronalaženje Halidejevog uskršnjeg jajeta postalo je popularna fantazija, među odraslima i decom podjednako. Bila je to igra za svakoga, i isprva se činilo da ne postoji tačan i pogrešan način da se ona igra. Činilo se da *Anorakov almanah* ukazuje jedino na to da će za pronalaženje jajeta biti ključno poznavanje raznih Halidejevih opsesija. To je dovelo do globalne fascinacije pop kulturom osamdesetih godina dvadesetog veka. Pedeset godina po završetku te decenije, filmovi, muzika, igre i moda osamdesetih ponovo su bili glavna stvar. Do 2041, frizura sa šiljcima i farmerke izbeljene kiselinom vratile su se u modu, a obrade pop hitova iz osamdesetih koje su izvodili savremeni bendovi dominirale su muzičkim top-listama. Ljudi koji su zaista bili tinejdžeri u osamdesetim godinama dvadesetog veka, sada svi na ivici starosti, čudno su se osećali posmatrajući kako im unuci prihvataju i proučavaju hirove i modu njihove mladosti.

Rođena je nova supkultura, koju su činili milioni ljudi čiji je svaki slobodan trenutak u životu sada bio posvećen potrazi za Halidejevim jajetom. Isprva su ti pojedinci bili poznati jednostavno kao „jajolovci“, ali je to ubrzo skraćeno u nadimak „jovci“.

U prvoj godini Lova bilo je veoma moderno biti jovac, i gotovo svaki korisnik *Oaze* tvrdio je da im pripada.

Kad je nastupila prva godišnjica Halidejeve smrti, grozničavost kojom je takmičenje bilo okruženo počela je da zamire. Prošla je čitava godina, a niko nije ništa pronašao. Niti jedan ključ ili kapiju. Problem se delimično krio u pukoj ogromnosti *Oaze*. Ona je obuhvatala hiljade i hiljade simuliranih svetova gde su ključevi mogli da se kriju, i jednom jovcu su trebale godine da iscrpno pretraži samo jedan od njih.

Uprkos svim „profesionalnim“ jovcima koji su se hvalisali na svojim blogovima da su svakog dana sve bliže otkriću, postepeno se ukazala istina: niko nije zaista znao šta traži, niti gde da počne za time da traga.

Prošla je još jedna godina.

I još jedna.

I dalje ništa.

Javno mnjenje je potpuno prestalo da se zanima za takmičenje. Ljudi su počeli da pretpostavljaju kako je posredi samo nečuvena prevara koju je smislio bogati ludak. Drugi su verovali da, čak i ako jaje zaista postoji, niko neće biti u stanju da ga pronađe. U međuvremenu, *Oaza* je nastavila da evoluirala i njena popularnost je sve više rasla, dok je igra bila zaštićena od pokušaja preuzimanja i pravnih izazova zahvaljujući gvozdenim klauzulama iz Halidejevog testamenta i vojsci žestokih advokata koje je zadužio da upravljaju njegovom imovinom.

Halidejevo uskršnje jaje je postepeno prešlo u domen urbane legende, a sve malobrojnije pleme jovaca postepeno je postalo predmet sprdnje. Svake godine, na godišnjicu Halidejeve smrti, spikeri su šaljivo izveštavali o tome kako ovi ne pokazuju nikakav napredak. I svake godine sve je više jovaca odustajalo, zaključivši kako je Halidej zaista sakrio svoje uskršnje jaje tako da ga je nemoguće pronaći.

I prošla je još jedna godina.

I još jedna.

A onda, 11. februara 2045. uveče, ime jednog avatara pojavilo se na vrhu Tabele s rezultatima, pred očima čitavog sveta. Posle pet dugih godina Bakarni ključ je konačno bio pronađen, i to je uspelo osamnaestogodišnjem klincu koji je živeo u kampu auto-prikolica na rubu Oklahome Sitija.

Taj klinac sam bio ja.

U desecima knjiga, crtaća, filmova i mini-serija ljudi su pokušali da ispričaju šta se sve zatim dogodilo, ali niko od njih nije to uradio kako treba. Zato želim to da ispravim, jednom zasvagda.

PRVI NIVO

Život ljudskog bića uglavnom je bezvezan.
Video-igre su jedina stvar koja ga
čini podnošljivim.
Anorakov almanah, 91. poglavlje, pasusi 1–2

Trgao me je i probudio zvuk puščane vatre u jednoj susednoj kamari. Posle pucnjeva usledilo je nekoliko minuta prigušene vike i vrištanja, a onda tišina.

Puščana vatra nije bila retkost u kamarama naslaganih prikolica, ali opet me je potresla. Znao sam da verovatno neću moći ponovo da zaspim, pa sam odlučio da prekratim preostale sate do zore tako što ću se pozabaviti klasicima s arkadnih automata. *Galagom, Braniocem, Asteroidima*. Te igre su bile zastareli digitalni dinosaurusi koji su postali muzejski eksponati mnogo pre nego što sam rođen. Ali bio sam jovac, tako da se nisam prema njima ophodio kao prema starudijama niske rezolucije. Za mene su to bile svete relikvije. Stubovi panteona. Kad sam igrao klasike, činio sam to s nekom vrstom odlučnog strahopoštovanja.

Sklopčao sam se u vreći za spavanje u čošku male vešernice u prikolici, uglavljen u prostor između zida i sušilice. Nisam bio dobrodošao u tetkinjoj sobi s druge strane hodnika, što mi je sasvim odgovaralo. Ionako sam više voleo da spavam u vešernici. Bila je topla, pružala mi je kakvu-takvu privatnost, a bežični prijem nije bio preterano loš. I, kao dodatni bonus, prostorija je mirisala na tečni deterdžent i omekšivač za tkaninu. Ostatak prikolice zaudarao je na mačju mokraću i kukavno siromaštvo.

Najčešće sam spavao u svom skrovištu. Ali temperatura se proteklih nekoliko noći spuštala ispod nule, i koliko god da sam mrzeo da boravim kod tetke, to je i dalje bilo bolje nego da umrem od smrzavanja.

U prikolici moje tetke živelo je ukupno petnaestoro. Ona je spavala u najmanjoj od tri spavaće sobe. Depertovi su živeli u spavaćoj sobi do njene, a Milerovi su zauzimali veliku glavnu spavaću sobu na kraju hodnika. Njih je bilo šestoro, i plaćali su najveći deo kirije. Naša prikolica i nije bila toliko pretrpana kao neke druge u naselju. Bila je od onih modela dvostruke širine. Tu je za sve bilo sasvim dovoljno mesta.

Izvadio sam laptop i uključio ga. Bila je to glomazna, teška zver, stara gotovo deset godina. Pronašao sam je u kontejneru za đubre iza napuštenog tržnog centra s druge strane auto-puta. Uspeo sam da mašinu vratim u život tako što sam joj zamenio sistemsku memoriju i ponovo učitao operativni sistem iz kamenog doba. Procesor je po aktuelnim standardima bio sporiji od lenjivca, ali je sasvim odgovarao mojim potrebama. Laptop mi je služio kao prenosiva biblioteka za istraživanje, video-arkada i kućni bioskop. Njegov hard-disk bio je pun starih knjiga, filmova, epizoda TV serija, muzičkih fajlova i sadržao je gotovo sve video-igre napravljene u dvadesetom veku.

Pokrenuo sam emulator i odabrao *Robotrona: 2084*, jednu od mojih najomiljenijih igara svih vremena. Oduvek sam voleo njen mahniti ritam i brutalnu jednostavnost. *Robotron* se svodio na nagone i reflekse. Dok sam igrao stare video-igre, svaki put sam uspevao da razbistrim misli i umirim se. Ako sam bio depresivan ili frustriran zbog onog što mi se dešava u životu, bilo je dovoljno da pritisnem dugme za Prvog igrača i sve moje brige istog trenu bi nestale pošto se moj um usredsređivao na neumoljivu navalu piksela na ekranu preda mnom. Tamo, u dvodimenzionalnom univerzumu igre, život je bio jednostavan: *Postojiš samo ti, suprotstavljen mašini. Kreći se levom rukom, pucaj desnom, i potrudi se da preživiš što je moguće duže.*

Proveo sam nekoliko sati razarajući talase i talase Mozgova, Sferoida, Kvarkova i Grdosija u beskrajnom boju za *Spas poslednje ljudske porodice!* Ali na kraju su prsti počeli da mi se koče i gubio sam ritam. Kad se to dogodi na ovom nivou, stvari brzo odu u propast. Utrošio sam sve rezervne živote za samo nekoliko minuta, i meni najneomiljenije dve reči pojavile su se na ekranu: IGRA JE ZAVRŠENA.

Isključio sam emulator i počeo da razgledam video-fajlove. U proteklih pet godina učitao sam svaki mogući film, TV seriju i crtač pomenut u *Anorakovom almanahu*. Naravno, još ih nisam sve odgledao. Za to bi mi verovatno bile potrebne decenije.

Odabrao sam jednu epizodu *Porodičnih veza*, sitkoma iz osamdesetih o porodici iz srednje klase koja je živela u centralnom Ohaju. Učitao sam tu seriju zato što je ona bila jedna od Halidejevih omiljenih, i mislio sam da ima izgleda da se u nekoj njenoj epizodi krije nekakav trag u vezi s Lovom. Odmah sam se navukao na tu seriju, i dosad odgledao svih 180 epizoda, više puta. Činilo mi se da mi nikad neće dosaditi.

Dok sam sedeo sam u mraku i gledao seriju na svom laptopu, stalno sam zamišljao kako *ja* živim u toj toploj, dobro osvetljenoj kući, i kako su ti nasmešeni i predusretljivi ljudi *moja* porodica. Zamišljao sam kako u svetu nema ničeg toliko lošeg da se ne može rešiti do kraja jedne polusatne epizode (ili možda duple, ako je posredi nešto baš ozbiljno).

Moj život kod kuće nikada nije bio ni nalik onome opisanom u *Porodičnim vezama*, i verovatno sam zato toliko voleo tu seriju. Bio sam sin jedinac dvoje tinejdžera, izbeglica koje su se upoznale u naselju u kom sam odrastao. Oca ne pamtim. Kad mi je bilo samo nekoliko meseci, upucan je dok je pljačkao bakalnicu za vreme nestanka struje. O njemu sam zapravo znao jedino to da je voleo stripove. Pronašao sam nekoliko starih fleš-memorija u kutiji s njegovim stvarima, s kompletnim serijalima *Neverovatnog Spajdermena*, *X-Mena* i *Zelenog Fenjera*. Mama mi je jednom rekla

da mi je tata nadenuo aliterativno ime Vejd Vots, zato što mu je to zvučalo kao tajni identitet nekog superheroja. Kao Piter Parker ili Klark Kent. Kad sam to saznao, pomislio sam da je on sigurno bio kul lik, bez obzira na način na koji je poginuo.

Moja majka Loreta podigla me je sama. Živeli smo u kućici na točkovima u drugom delu naselja. Imala je dva posla s punim radnim vremenom u *Oazi*, na jednom je prodavala proizvode preko televizije, na drugom je bila pratilja iz onlajn kupleraja. Terala me je da noću držim čepove u ušima kako je ne bih čuo dok u susednoj sobi priča bezobrazluke mušterijama iz drugih vremenskih zona. Ali čepovi za uši nisu bili naročito efikasni, pa sam zato gledao stare filmove, sa tonom pojačanim do kraja.

Upoznao sam se s *Oazom* još kao veoma mali, zato što je moja majka nju koristila kao virtuelnu bebisiterku. Čim sam dovoljno porastao da namaknem vizir i haptične rukavice, mama mi je pomogla da stvorim sopstvenog avatara u *Oazi*. Onda me je strpala u čošak i vratila se poslu, ostavivši me da istražujem potpuno nov svet, sasvim drugačiji od onog koji sam dotad uspeo da upoznam.

Od tog trenutka manje-više su me vaspitavali interaktivni obrazovni programi *Oaze*, kojima je svako dete moglo da pristupi besplatno. Veliki deo detinjstva proveo sam boraveći u virtuelnoj simulaciji *Ulice Sezam*, pevajući pesmice s prijaznim Mapetima, igrajući interaktivne igre koje su me učile kako da hodam, govorim, dodajem, oduzimam, čitam, pišem i delim. Pošto sam jednom ovladao tim veštinama, nije mi trebalo mnogo vremena da otkrijem da je *Oaza* i najveća javna biblioteka na svetu, gde čak i ubogo dete poput mene ima pristup svim knjigama koje su ikada napisane, svakoj pesmi koja je snimljena, i svakom filmu, televizijskoj seriji, video-igri i umetničkom delu koje je ikada stvoreno. Sakupljeno znanje, umetnost i zabava vascele ljudske civilizacije bili su tamo, čekali na mene. Ali ispostavilo se da je sticanje pristupa svim tim informacijama bilo neka vrsta dvoseklog mača. Jer tada sam ujedno saznao istinu.

* * *

Šta znam, možda se vaše iskustvo razlikuje od mog. Za mene je odrastanje u ljudsko biće na planeti Zemlji u dvadeset prvom veku bilo pravi šut u zube. U egzistencijalnom smislu.

Kada sam bio dete, najgore je bilo to što mi niko nije rekao istinu u vezi sa situacijom u kojoj sam bio. U stvari, svi su radili upravo suprotno. I naravno, ja sam im verovao, pošto sam bio obično dete i ništa drugo nisam ni znao. Hoću reći, zaboga, pa ni mozak mi još nije izrastao do kraja, i kako sam onda uopšte mogao da znam da me odrasli samo foliraju?

Tako sam gutao sve te srednjovekovne gluposti koje su mi servirali. Prošlo je izvesno vreme. Malo sam porastao, i postepeno počeo da shvatam da su me maltene *svi* lagali o *svemu* još od trenutka kad sam izašao iz majčine materice.

Bilo je to zabrinjavajuće otkrovenje.

Zahvaljujući tome, kasnije mi je u životu bilo teško da verujem drugima.

Počeo sam da shvatam ružnu istinu čim sam krenuo s istraživanjem besplatnih biblioteka *Oaze*. Činjenice su bile tamo i čekale su me, skrivene u starim knjigama čiji se pisci nisu plašili da budu iskreni. Umetnici i naučnici, filozofi i pesnici, mnogi među njima odavno već mrtvi. Dok sam čitao reči koje su ostavili za sobom, konačno sam počeo da shvatam situaciju. Svoju situaciju. *Nашu* situaciju. Ono što većina ljudi voli da naziva „stanjem čovečanstva“.

Vesti nisu bile nimalo dobre.

Voleo bih da mi je neko odmah lepo sasuo istinu u lice, čim sam porastao dovoljno da mogu da je shvatim. Voleo bih da je neko jednostavno rekao:

„Evo u čemu je stvar, Vejde. Ti si ono što se zove 'ljudsko biće'. Veoma pametna vrsta životinje. Kao svaka druga životinja na ovoj planeti, mi potičemo od jednoćelijskog organizma koji je živeo pre više miliona godina. To se dogodilo u procesu koji se zove evolucija

i kasnije ćeš saznati više o tome. Ali veruj mi, tako smo se zapravo svi obreli ovde. Posvuda su dokazi za nju, zakopani u stenama. A ona priča koju si čuo? O tome kako nas je sve stvorio supermoćni lik po imenu Bog koji živi gore, na nebu? Obično trabunjanje. Cela ta fora s Bogom samo je stara bajka koju ljudi pričaju jedni drugima već hiljadama godina. To smo sve izmislili. Kao i Deda Mraza i Uskršnjeg Zeca.

O, i uzgred... ne postoje ni Deda Mraz ni Uskršnji Zec. Trabunjanje, takođe. Žao mi je, mali. Pomiri se s tim.

Verovatno se pitaš šta se događalo pre nego si ti stigao ovamo. Zapravo, događalo se tušta i tma toga. Kad smo jednom evoluirali u ljude, sve je postalo vrlo zanimljivo. Proključili smo kako da gajimo hranu i pripitomljavamo životinje, pa nismo morali sve vreme da trošimo na lov. Plemena su nam se mnogo povećala i raširili smo se čitavom planetom kao nezaustavljivi virus. Onda, posle gomile međusobnih ratova zbog zemlje, prirodnih bogatstava i naših izmišljenih bogova, uspeli smo da na kraju sva naša plemena organizujemo u 'globalnu civilizaciju'. Ali, da kažem pošteno, nije ona baš bila ni toliko organizovana, ni civilizovana, i nastavili smo da vodimo mnoge ratove jedni protiv drugih. Ali smo takođe shvatili kako da se bavimo naukom, što nam je pomoglo da razvijemo tehnologiju. Iako smo samo banda ćosavih majmuna, uspeli smo zapravo da stvorimo neke prilično neverovatne stvari. Računare. Medicinu. Lasere. Mikrotalasne rerne. Veštačka srca. Atomske bombe. Čak smo poslali i nekoliko likova na Mesec i uspeli da ih vratimo odande. Stvorili smo i globalnu komunikacionu mrežu koja nam omogućuje da svi međusobno razgovaramo, širom sveta, sve vreme. Prilično zadivljujuće, zar ne?

Ali evo i loših vesti. Globalna civilizacija skupo nas je koštala. Bilo nam je potrebno jako mnogo energije da je stvorimo, a tu energiju smo dobili sagorevanjem fosilnih goriva, koja su poticala od mrtvih biljaka i životinja zakopanih duboko u zemlji. Iskoristili smo najveći deo tog goriva pre nego što si ti stigao ovamo, i sada

njega skoro da više i nema. To znači da više nemamo dovoljno energije da bi nam civilizacija funkcionisala kao pre. Zato smo morali da se bacimo na štednju. I to onoliko. Nazivamo tu situaciju Globalnom energetsom krizom, i ona već duže vreme traje.

Takođe, ispostavilo se da je sagorevanje svih tih fosilnih goriva imalo neke gadne sporedne efekte, kao što je podizanje temperature naše planete i sjebanje životne sredine. Tako nam se sada tope polarne kape, nivo mora raste, a vremenske prilike su potpuno sluđene. Biljke i životinje izumiru u rekordnom broju, a mnogi ljudi gladuju i nemaju gde da žive. I još međusobno ratujemo, uglavnom oko ono malo preostalih resursa.

U osnovi, mali, sve to znači da je život daleko teži nego nekada, u Staro dobro vreme, pre tvog rođenja. Nekad je sve bilo fenomenalno, ali je sada nekako zastrašujuće. Iskreno, budućnost ne izgleda naročito sjajno. Rodio si se u prilično usranom istorijskom periodu. A čini se da će odsad pa nadalje biti samo još gore. Ljudska civilizacija je u 'opadanju'. Neki ljudi govore da je čak i u 'kolapsu'.

Verovatno se pitaš šta će biti s tobom. To je pitanje lako. Dogodiće ti se isto što se dogodilo svakom drugom ljudskom biću koje je ikada živelo. Umrećeš. Svi mi umiremo. To je prosto tako.

Šta se desi kada umreš? Pa, nismo baš sasvim sigurni. Ali dokazi upućuju na to da se ne desi *ništa*. Prosto budeš mrtav, mozak ti više ne radi, i više nisi tu da postavljaš neprijatna pitanja. Te priče koje si čuo? O tome kako odeš na čudesno mesto po imenu 'raj' gde više nema bola ili smrti, gde ćeš živeti večno u stanju neprestanog zadovoljstva? Opet obično trabunjanje. Baš kao i sve ono o Bogu. Ne postoje niti su ikada postojali bilo kakvi dokazi o raju. I to smo izmislili. Puste želje. Dakle, sada moraš da živiš do kraja svog veka sa saznanjem da ćeš jednog dana umreti i zauvek nestati.

Žao mi je.“

* * *

Dobro, kad bolje razmislim, iskrenost možda i nije najbolja politika. Možda nije pametno saopštiti tek prispelom ljudskom biću da je rođeno u svetu haosa, bola i siromaštva taman na vreme da može da posmatra kako se ovaj raspada u paramparčad. Ja sam sve to otkrio postepeno, u nekoliko godina, i opet me je navodilo da poželim da skočim s mosta.

Na svu sreću, imao sam pristup *Oazi*, što je bilo nalik na izlaz za spasavanje koji je vodio u bolju stvarnost. Zahvaljujući *Oazi*, sačuvao sam razum. Ona mi je bila igralište i predškolsko, čarobno mesto gde je sve bilo moguće.

Oaza je mesto gde su nastale moje najsrećnije uspomene iz detinjstva. Kad moja mama nije morala da radi, ulogovali bismo se istovremeno i igrali igrice ili odlazili zajedno u interaktivne pustolovine iz dečjih priča. Silom me je terala da se izlogujem svake noći zato što nikada nisam želeo da se vratim u stvarni svet. Jer stvarni svet je bio truba.

Nikada mamu nisam krivio za to što su stvari takve. Ona je bila žrtva sudbine i surovih okolnosti, kao i svi ostali. Njena generacija je bila najteže pogođena. Rođena je u svetu izobilja, a onda bila primorana da posmatra kako sve to sporo iščezava. Više od svega ostalog, sećam se kako sam je sažaljevao. Sve vreme je bila depresivna, i činilo se da uistinu uživa jedino u uzimanju droga. Naravno, od njih je na kraju i umrla. Kad mi je bilo jedanaest godina, ubrizgala je lošu turu nečega u ruku i umrla na našoj otrcanoj sofi na izvlačenje dok je slušala muziku na starom MP3 plejeru koji sam popravio i poklonio joj prethodnog Božića.

Tada sam morao da se preselim kod mamine sestre Alise. Tetka Alisa me nije primila zato što je bila dobra niti zbog osećanja porodične odgovornosti. Uradila je to kako bi svakog meseca od države dobijala dodatne kupone za hranu. Najčešće sam za hranu morao sam da se snalazim. To obično nije bio nikakav problem, zato što sam bio nadaren za pronalaženje i sređivanje starih računara i rasturenih konzola za *Oazu*, koje sam prodavao zalagaonicama

ili trampio za kupone za hranu. Zараđивao sam dovoljno da ne gladujem, čime mnogi moji susedi nisu mogli da se pohvale.

U godini posle mamine smrti, mnogo sam vremena provodio valjajući se u samosažaljenju i očajanju. Trudio sam se da gledam svetlu stranu, da podsećam sebe kako mi je, bez obzira na to jesam li siročić ili ne, bolje nego većini dece u Africi. I Aziji. Kao i u Severnoj Americi. Uvek sam imao krov nad glavom i više nego dovoljno hrane. A imao sam i *Oazu*. Nisam toliko loše živeo. Ili sam makar tako sebi govorio, u taštom pokušaju da se odbranim od epske usamljenosti koju sam sada osećao.

Onda je počeo Lov na Halidejevo uskršnje jaje. Mislim da me je to spaslo. Najednom sam otkrio nešto čime se vredelo baviti. San vredan ispunjenja. U proteklih pet godina Lov mi je davao cilj i svrhu. Potragu u koju sam morao ići. Razlog da ujutro ustajem. Nešto čemu sam mogao da se nadam.

Od trenutka kada sam započeo potragu za jajetom, budućnost mi više nije izgledala toliko sumorno.

Odgledao sam polovinu četvrte epizode svog mini-maratona *Porodičnih veza* kad su se vrata vešernice sa škripom otvorila i ušla je moja tetka Alisa, neuhranjena rospija u kućnom ogrtaču, stežući u rukama korpu s prljavom odećom. Izgledala je prisebnije nego obično, što je bilo loše po mene. Mnogo sam lakše s njom izlazio na kraj kad je bila udrogirana.

Prešla je uobičajenim prezirnim pogledom preko mene i počela da trpa odeću u mašinu za pranje veša. Onda joj se izraz lica promenio i provirila je iza sušilice kako bi me bolje pogledala. Oči su joj se raširile kad je ugledala moj laptop. Brzo sam ga zatvorio i počeo da ga guram u ranac, ali već sam znao da je prekasno.

„Daj to ovamo, Vejde“, naredila je i posegnula za laptopom. „Mogu to da založim i time platim tvoju kiriju.“

„Ne!“, viknuo sam i izmigoljio se od nje. „Ma daj, tetka Alisa. To mi treba za školu.“

„Ono što *treba* da uradiš jeste da pokažeš malo *zahvalnosti!*“, zareža ona. „Svi koji ovde stanuju moraju da plaćaju kiriju. Dosta si mi više sisao krv!“

„Zadržavaš sve moje kupone za hranu. To i te kako pokriva moj deo kirije.“

„Đavola pokriva!“ Ponovo je pokušala da mi ugrabi laptop iz ruku, ali nisam hteo da ga pustim. I tako se okrenula i besno vratila u svoju sobu. Znao sam šta sledi, pa sam brzo uneo komandu u laptop kojom sam zaključao tastaturu i obrisao hard-disk.

Tetka Alisa se vratila nekoliko sekundi kasnije sa svojim momkom Rikom, koji je još bio u polusnu. Rik je neprestano bio bez košulje, zato što je voleo da se šepuri upečatljivom zbirkom zatvorskih tetovaža. Bez ijedne reči, prišao mi je i podigao preteći pesnicu prema meni. Trgao sam se i predao laptop. Onda su on i tetka Alisa izašli, raspravljajući već o tome koliko mogu dobiti za kompjuter u zalagaonici.

To što sam ostao bez laptopa nije bilo strašno. Imao sam još dva rezervna u skrovištu. Ali oni uopšte nisu bili toliko brzi, i morao sam da u njih učitam sve svoje medije sa rezervnih diskova. Totalna gnjavaža. Ali sâm sam za to bio kriv. Znao sam koliko rizikujem ako bilo šta vredno donesem ovamo.

Tamnoplava svetlost zore prikradala se kroz prozor vešernice. Zaključio sam da bi moglo biti pametno da danas krenem u školu malo ranije.

Obukao sam se što sam mogao brže i tiše, navukavši izlizane somotarke, šljampavi džemper i preveliki kaput koji je bio moj jedini zimski komad odeće. Onda sam namaknuo ruksak i popeo se na mašinu za pranje veša. Pošto sam navukao rukavice, gurnuo sam uvis prozorsko krilo prekriveno mrazom. Arktički jutarnji vazduh zapekao mi je obraze kad sam se zagledao preko neravnog mora krovova prikolica.

Prikolica moje tetke bila je na vrhu „kamare“ sa dvadeset dve naslagane pokretne kuće, tako da je za nivo ili dva bila viša od većine prikolica u neposrednoj okolini. Prikolice na donjem nivou počivale su na tlu, ili na prvobitnim betonskim temeljima, ali jedinice nagomilane iznad njih visile su s ojačanih modularnih skela, nasumice nabacanih metalnih prečki koje su s godinama montirane jedna po jedna.

Stanovali smo u Kamarama na Aveniji Portland, ogromnoj košnici bezbojnih limenih kutija za cipele, koje su rđale na obalama međudržavnog Auto-puta broj 40, odmah zapadno od neboderskog jezgra Oklahoma Sitija u raspadu. Bila je to gomila od preko pet stotina pojedinačnih kamara, a sve su bile međusobno povezane priručnom mrežom od recikliranih cevi, nosača, potpornih greda i gazišta. Tornjevi desetak drvnih građevinskih dizalica (korišćenih za pravljenje samih kamara) bili su postavljeni oko spoljne granice kamara koja se neprestano širila.

Gornji nivo ili „krov“ kamara bio je prekriven skrpljenim nizom starih solarnih ploča koje su davale dodatnu energiju jedinicama ispod njih. Svežanj creva i rebrastih cevi vijugao je gore-dole duž boka svake kamare, donoseći vodu svim prikolicama i odnoseći otpadne materije (taj luksuz nije na raspolaganju u nekim drugim kamarama raštrkanim oko grada). Vrlo malo sunčeve svetlosti dopiralo je do najnižeg nivoa (koji su svi nazivali „patos“). Tamne, uske pruge zemljišta između kamara bile su zakrčene skeletima ostavljenih kola i kamiona, odavno ispražnjenih rezervoara za benzin i zaprečenih izlaznih trasa.

Jedan naš komšija, gospodin Miler, jednom mi je objasnio da su se kampovi prikolica poput našeg prvobitno sastojali od nekoliko desetina pokretnih kuća poređanih u urednim nizovima na tlu. Ali posle naftnog kraha i nailaska energetske krize, velike gradove su preplavile izbeglice iz okolnih predgrađa i ruralnih oblasti, što je dovelo do ogromnog nedostatka stambenog prostora u gradovima. Zemljište nadomak velikog grada postalo je previše vredno da bi se

protraćilo na jednoslojni parking mobilnih kuća, pa je neko došao na briljantnu zamisao da, kako je to rekao gospodin Miler, „naslaže prokletinje“, kako bi se maksimalno iskoristio prostor na tlu. Ta ideja je bila oberučke prihvaćena i kampovi prikolica širom zemlje brzo su se razvili u „kamare“ kao što je ova – neobične hibride naselja straćara, staništa skvotera i izbegličkih logora. One su sada bile raštrkane oko rubova velikih gradova, i sve su vrvele seljacima koji su ostali bez korena kao moji roditelji, i koji su – u očajničkoj potrazi za poslom, hranom, električnom strujom i pouzdanim pristupom *Oazi* – pobjegli iz svojih varoši na umoru i poslednje količine benzina (ili tegleću marvu) upotrebili kako bi odvucli porodice, kuće na točkovima i prikolice do najbliže metropole.

Sve kamare u našem kampu bile su visoke najmanje petnaest mobilnih kuća (tu i tamo je bio poneki dom na točkovima, kontejner za prekomorski transport, *Erstrimova* prikolica ili *Folksvagenov* putnički kombi, da bi sve bilo malo raznovrsnije). U poslednjih nekoliko godina mnoge kamare su narasle do visine od dvadeset i više jedinica. Mnogi ljudi su počeli toga da se plaše. Rušenje kamara nije bilo baš toliko retko, i ako bi potporne skele popustile pod nezgodnim uglom, efekat domina mogao bi da sruši i četiri ili pet susednih kamara.

Naša prikolica se nalazila na severnoj ivici kamara, koja se pružala do okrunjenog nadvožnjaka auto-puta. S osmatračnice na prozoru vešernice video sam tanku struju električnih vozila koja su puzala po napuklom asfaltu i prevozila robu i radnike u grad. Dok sam zurio u mračne konture grada, jarko srebro sunca pomolilo se iznad horizonta. Dok sam posmatrao kako se rađa, izveo sam mentalni ritual: kad god bih video sunce, podsetio bih sebe da gledam u *zvezdu*. U jednu od preko stotinu milijardi zvezda naše galaksije. Galaksije koja je samo jedna od milijardi drugih galaksija u vidljivom svemiru. To mi je pomagalo da sve sagledavam u pravoj perspektivi. Počeo sam to da radim pošto sam odgledao naučnu seriju s početka osamdesetih po imenu *Kosmos*.

Šmugnuo sam kroz prozor što sam tiše mogao i, držeći se za donji deo prozorskog rama, skliznuo niz hladnu površinu metalne fasade prikolice. Čelična platforma na kojoj je prikolica počivala bila je tek nešto šira i duža od same prikolice, tako da se celim njenim obimom pružao ispust širok oko pola metra. Pažljivo sam se spustio tako da su mi stopala počivala na tom ispustu, a onda posegnuo uvis da zatvorim prozor za sobom. Dograbilo sam uže koje sam tu privezao u visini pojasa kako bi mi služilo kao rukohvat i počeo da se pomeram postrance po ispustu do čoška platforme. Odatle sam mogao da se spustim niz stepenasti ram skela. Išao sam gotovo uvek tim putem kada sam odlazio ili se vraćao u tetkinu prikolicu. Rasklimatano metalno stepenište bilo je prišraflijeno za bočnu stranu kamare, ali se treslo i udaralo o skele, pa nisam mogao da ga koristim a da ne objavim svima da sam tu. A to nije valjalo. U kamarama je najbolje bilo izbegavati da vas vide ili čuju, kad god je to bilo moguće. Unaokolo su se često motali opasni i očajni ljudi – od onih koji bi vas opljačkali, silovali, a onda prodali vaše organe na crnom tržištu.

Silazak niz mrežu metalnih greda oduvek me je podsećao na stare video-igre – platforme kao *Donki Kong* ili *Burger tajm*. To mi je palo na pamet pre nekoliko godina, kad sam kodirao svoju prvu igru za atari 2600 (bio je to jovački ritual sazrevanja, kao kad džedaj pravi svoju prvu svetlosnu sablju). Ta je igra kopirala *Strmoglav* i ime joj je bilo *Kamare*, a u njoj ste morali da prođete kroz uspravni lavirint prikolica, sakupljate kompjuterski otpad, kradete kupone za hranu kako biste obnavljali energiju i izbegavate met-narkose i pedofile na putu do škole. Moja igrice bila je mnogo zabavnija od stvarnosti.

Dok sam silazio, zastao sam kraj *Erstrimove* prikolice tri nivoa ispod naše, gde je stanovala moja prijateljica, gospođa Gilmor. Bila je to fina starica od sedamdeset i nešto godina, i činilo se da uvek ustaje smešno rano. Virnuo sam kroz njen prozor i video kako se

muva po kuhinji i priprema doručak. Ugledala me je posle nekoliko sekundi i oči su joj se ozarile.

„Vejde!“ rekla je i malčice otvorila prozor. „Dobro jutro, mili dečko moj.“

„Dobro jutro, gospođo Dži“, kazao sam. „Nadam se da vas nisam uplašio.“

„Ma kakvi“, rekla je. Privukla je kućni ogrtač oko sebe zbog promaje koja je vukla kroz prozor. „Pa napolju je stvarno ledeno! Hajde, dođi da nešto doručuješ. Imam malo sojine slanine. A i ova jaja u prahu nisu toliko loša, ako ih dovoljno posoliš...“

„Hvala, ali ovog jutra ne mogu, gospođo Dži. Moram u školu.“

„U redu. Onda, drugi put.“ Dobacila mi je poljubac i krenula da zatvara prozor. „Pokušaj da ne polomiš vrat dok se vereš okolo, Spajdermene, važi?“

„Svakako. Vidimo se, gospođo Dži.“ Mahnuo sam joj i nastavio da silazim.

Gospođa Gilmor je bila duša od žene. Puštala me je da spavam na njenom kauču kad mi je to trebalo, premda mi je bilo teško da tamo spavam zbog njenih silnih mačaka. Gospođa Dži je bila izuzetno religiozna i najveći deo svog vremena u *Oazi* provodila je tako što je sedela među pastvom u jednoj od onih velikih onlajn megacrkava, pevala crkvene himne, slušala propovedi i odlazila u virtuelni obilazak Svete zemlje. Popravljao sam joj staru konzolu za *Oazu* kad god bi zaribala, a ona je zauzvrat odgovarala na moja beskrajna pitanja o tome kako joj je bilo dok je odrastala u osamdesetim godinama dvadesetog veka. Znala je izvanredne trivijalne podatke iz osamdesetih – stvari koje ne možete saznati iz knjiga ili filmova. I uvek se molila za mene. Trudila se iz sve snage da mi spase dušu. Nikada nisam imao srca da joj kažem kako mislim da je organizovana veroispovest totalna budalaština. Bila je to prijatna fantazija koja joj je ulivala nadu i održavala je – upravo ono što je za mene bio Lov. Da citiram *Almanah*: „Jebote, pa ljudi koji žive u staklenim kućama stvarno nemaju prava ni da pisnu.“

Kad sam stigao do najnižeg nivoa, skočio sam sa skele i posle preostalih metar i nešto dočekao se na zemlji. Gumene čizme su mi zakrckale po bljuzgavici i zamrznutom blatu. Tu dole još je bilo prilično mračno, pa sam izvadio baterijsku lampu i krenuo na istok, vijugajući kroz tamni lavirint, trudeći se što sam bolje mogao da ostanem nevidljiv, pazeći da izbegnem saplitanje o kolica iz samoposluge, blok motora ili nešto drugo od otpadaka kojima su uski sokaci između kamara bili zakrčeni. Tako rano ujutro retko sam viđao bilo koga. Prevoz je radio samo nekoliko puta dnevno, pa su oni stanari koji su imali toliko sreće da budu zaposleni već čekali na autobuskoj stanici kraj puta. Većinom su to bili nadničari na džinovskim fabričkim farmama koje su opkolile grad.

Pošto sam peške prešao nekih osamsto metara, stigao sam do džinovske humke sačinjene od starih kola i kamiona nesigurno nagomilanih duž istočne granice kamara. Pre više decenija dizalice su raščistile kamp i uklonile onoliko napuštenih vozila koliko je to bilo moguće, kako bi napravile mesta za nove kamare, i ostavile su ih u ogromnim gomilama nalik na ovu oko čitavog spoljnog ruba naselja. Mnoge su bile gotovo jednake visine kao i same kamare.

Prišao sam ivici gomile i posle brzog obaziranja kako bih se uverio da me niko ne posmatra ili prati, okrenuo se postrance da se provučem kroz procep između dva zgnječena automobila. Odatle sam se sagnuo, uspentrao i postrance se pomerao sve dalje i dublje u klimavu planinu od izuvijanog metala, dok nisam došao do male čistine kod zadnje strane jednog zakopanog teretnog kombija. Videla se samo njegova zadnja trećina. Ostalo su skrivala druga vozila nagomilana povrh kombija i oko njega. Dva prevrnuta pikapa ležala su preko krova kombija pod različitim uglovima, ali težinu su im većim delom nosila kola natrpana s obe strane, tako da je tu bila neka vrsta zaštitnog svoda koji je sprečavao da kombi bude smrvljen pod planinom vozila nagomilanom iznad njega.

Izvukao sam lančić koji mi je visio oko vrata, a na njemu je bio jedan jedini ključ. Imao sam sreće kad sam prvi put tu došao

i zatekao ga kako visi iz bravice motora kombija. Mnoga od tih vozila bila su ispravna u vreme kada su napuštena. Njihovi vlasnici jednostavno više nisu mogli da priušte gorivo, pa su ih samo parkirali i otišli.

Stavio sam baterijsku lampu u džep i otključao zadnja desna vrata kombija. Otvorila su se oko pola metra, tako da sam imao dovoljno prostora da se provučem unutra. Zatvorio sam vrata za sobom i ponovo ih zaključao. Na zadnjim vratima kombija nije bilo prozora, pa sam načas ostao zguren u potpunom mraku, sve dok prstima nisam pronašao staru energetska traku koju sam prilepio za tavanicu. Uključio sam je, i stara stona lampa obasjala je svetlom skućeni prostor.

Zgužvani zeleni krov malog porodičnog automobila prekrivao je zgnječeni otvor gde je nekada bio vetrobran, ali prednja strana kombija bila je oštećena samo u delu koji je zauzimala vozačka kabina. Ostatak unutrašnjosti bio je netaknut. Neko je iz kombija povadio sva sedišta (verovatno da bi ih koristio kao nameštaj), ostavivši tako malu „sobu“ širine i visine oko metar i dvadeset, dugačku nepuna tri metra.

To je bilo moje skrovište.

Pronašao sam ga pre četiri godine, dok sam tragao za bačnim kompjuterskim delovima. Čim sam prvi put otvorio vrata i zagledao se u zamračenu unutrašnjost kombija, znao sam da sam otkrio nešto neizmerno vredno: privatnost. To je bilo mesto za koje niko drugi nije znao, gde nisam morao da se brinem hoće li me maltretirati ili šamarati tetka ili luzer s kojim se ona trenutno zabavlja. Mogao sam tamo da čuvam stvari i da ne brinem hoće li ih neko ukrasti. I, najvažnije od svega, bilo je to mesto sa kog sam na miru mogao da pristupim *Oazi*.

Kombi je bio moje utočište. Betmenova pećina. Tvrđava samoće. Tamo sam pohađao školu, radio domaći, čitao knjige, gledao filmove i igrao video-igre. Odatle sam se takođe otiskivao u trajnu potragu za Halidejevima uskršnjim jajeom.

Prekrio sam zidove, pod i tavanicu oblogama za jaja od stiropora i komadima tepiha u pokušaju da kombi što je moguće bolje zvučno izolujem. Nekoliko kartonskih kutija sa pokvarenim laptopima i kompjuterskim delovima nalazilo se u ćošku, kraj niza starih automobilskih akumulatora i modifikovanog bicikla za rekreaciju koji sam prikačio kao punjač. Jedini komad nameštaja bila je baštenska stolica na sklapanje.

Ispustio sam ranac, zbacio kaput s ramena i naskočio na bicikl. Punjenje akumulatora je obično bila moja jedina svakodnevna fizička aktivnost. Okretao sam pedale sve dok merač ne bi pokazao da su akumulatori sasvim puni, a onda seo na stolicu i uključio mali električni grejač koji sam držao kraj nje. Skinuo sam rukavice i protrljao ruke ispred grejnih žica dok su one poprimale naranđasti sjaj. Nisam smeo da grejač držim predugo uključen, kako mi ne bi ispraznio baterije.

Otvorio sam metalnu kutiju otpornu na pacove, gde sam čuvao štek hrane, i izvadio malo flaširane vode i pakovanje mleka u prahu. Pomešao sam to u činiji, a onda sasuo obilnu porciju žitnih pahuljica marke „Voćni kamenčići“. Čim sam to halapljivo pojeo, uzeo sam staru plastičnu kutiju za ručak s oznakom *Zvezdanih staza* koju sam držao skrivenu ispod smrvljene kontrolne table kombija. U njoj su bili moja školska verzija konzole za *Oazu*, haptične rukavice i vizir. To su bili daleko najvredniji predmeti koje sam posedovao. Isuviše vredni da ih nosim sa sobom.

Navukao sam haptične rukavice i protegao prste kako bih bio siguran da dobro prijanjaju uz svaki zglob. Onda sam dograbio konzolu za *Oazu*, pljosnat crni pravougaonik velik otprilike koliko jedna džepna knjiga. Imao je ugrađenu antenu za bežičnu mrežu, ali je prijem u kombiju bio čisto sranje, jer je ovaj bio zakopan pod ogromnom humkom od gustog metala. Zato sam namestio spoljnu antenu i postavio je na haubu kola na vrhu gomile olupina. Antenski kabl je vijugao uvis kroz rupu koju sam probio u tavanici kombija. Utaknuo sam ga u port na bočnoj strani konzole i

namaknuo vizir. Fino mi se namestio oko očiju kao plivačke naočari, odstranivši sve spoljno svetlo. Iz slepoočnica vizira izbijale su male slušalice koje su mi se automatski zavukle u uši. U viziru se nalazio i ugrađeni stereo-mikrofon za glas koji je hvatao sve što sam govorio.

Uključio sam konzolu i pokrenuo sekvencu za prijavljivanje. Ugledao sam kratak crveni blesak kada mi je vizir skenirao mrežnjače. Onda sam se nakašljao i izgovorio frazu za prijavljivanje, pazeći kako to naglašavam: „Regrutovao te je Zvezdani savez kako bi branio Krajinu od Ksura i kodanske armade.“

Fraza za prijavljivanje verifikovana mi je kao i obrazac mog glasa, a onda sam se ulogovao. Pojavio se sledeći tekst, na središtu mog virtuelnog prikaza:

Verifikacija identiteta uspešna.

Dobro došao u *Oazu*, Parsifale!

Prijavljivanje dovršeno: 07:53:21 OST – 10. 2. 2045.

Dok je tekst bledeo, zamenila ga je kratka poruka, od samo četiri reči. Tu poruku je u sekvencu prijavljivanja ugradio Džejms Halidej lično, kada je programirao *Oazu*, kao omaž neposrednim precima simulacije, arkadnim video-igramama njegove mladosti u koje su se ubacivali novčići. Te četiri reči uvek su bile poslednje što bi korisnik *Oaze* video pre napuštanja stvarnog sveta i ulaska u virtuelni:

PRVI IGRAČ NA POTEZU

0002

Avatar mi se materijalizovao ispred ormarića na drugom spratu moje srednje škole – upravo na onom mestu gde sam stajao prošle večeri kad sam se odjavio.

Pogledao sam tamo-amo po hodniku. Moje virtuelno okruženje izgledalo je gotovo (ali ne sasvim) stvarno. Sve u *Oazi* bilo je predivno iscertano u tri dimenzije. Ukoliko niste menjali fokus i zaustavljali se da detaljnije zagledate okolinu, lako ste mogli zaboraviti da je sve što vidite stvoreno u računaru. I to na mojoj bednoj školskoj konzoli za *Oazu*. Čuo sam da, ukoliko pristupite simulaciji pomoću nove, najsavremenije opreme za virtuelnu stvarnost, gotovo nikako ne možete da razlikujete *Oazu* od pravog sveta.

Dodirnuo sam vrata ormarića i ona su se naglo otvorila sa tihim metalnim škljocanjem. Unutrašnjost je bila šturo ukrašena. Slika princeze Leje koja pozira sa blaster-pistoljem. Grupna fotografija članova Montija Pajtona u kostimima iz *Svetog grala*. Džejms Halidej na korici časopisa *Tajm*. Podigao sam ruku i kucnuo po hrpi udžbenika na gornjoj polici ormarića i oni su nestali, da bi se zatim ponovo pojavili u inventaru predmeta mog avatara.

Pored udžbenika, moj avatar je imao još samo nekoliko kukavih stvari: baterijsku lampu, gvozdeni kratki mač, mali bronzani